

DE MUSKUSEEND

Tekst en foto's: Rinke Berkenbosch

Alle gedomesticeerde (tamme) eenden stammen af van de Wilde eend (*Anas Platyrhynchos*), behalve de gedomesticeerde Muskuseend; dat is namelijk een tamme, volledig gedomesticeerde vorm van de wilde Muskuseend (*Cairina moschata* L). Volgens 'schriftgeleerden' is deze eend ontdekt tussen 1492 en 1514; toen Columbus in 1492 naar Amerika kwam, zag hij deze eend bij verschillende Indianenstammen en de Spanjaarden ontdekten in 1514 deze eend in Colombia.

Wilde Muskuseend

Van nature is de Muskuseend een tropische vogel die zijn natuurlijke habitat heeft in moerassige bossen. Ze hebben echter het vermogen om zich aan verschillende klimaten en omgevingen aan te passen. De wilde Muskuseend komt voornamelijk nog voor in Centraal- en Zuid Amerika. Al zijn ze dan de stamvorm van de gedomesticeerde Muskuseenden, toch wegen ze lang niet zo zwaar; een woerd heeft het gewicht van 2.5 à 3 kg en de eend zo'n 1.5 à 2 kg. De kleur van deze eenden is vrijwel geheel zwart met een groen-paarse bevedering op de rug en met witte vleugelpunten. Sommige exemplaren vertonen ook op andere plaatsen witte veren. De Muskuseend heeft zowel zwemvliezen als klawnagels, waarmee ze zich vast kunnen klemmen op boomtakken. In Europa en vele andere landen zijn ook verwilderde tamme Muskuseenden te vinden, die zich heel goed kunnen handhaven buiten hun oorspronkelijke leefgebied.

De gedomesticeerde (Tamme) Muskuseend

De Muskuseend is in vele delen van de wereld gedomesticeerd. Het bekendst zijn de bonte Muskuseenden. Het gewicht is voor de woerd 4.5 kg en voor de eend 3 kg. Het is een lang gestrekte, laag gestelde, zwaar gebouwde eend met een lange staartpartij. De staart bestaat uit harde, wat stijve veren. Het lichaam is zeer breed en wordt horizontaal gedragen. De brede, goed geronde borst heeft geen kiel. De vleugels zijn lang en hebben brede slagpennen. De poten zijn kort, terwijl de

zwemvliezen klein zijn, dat wil zeggen, dat ze de ruimte tussen de tenen niet geheel opvullen. De nagels zijn gekromd en scherp en kunnen je aardig toetakelen.

Rechts boven: Koppel bruine en zwarte wildkleurige muskuseenden genieten van de zon

Links: witte woerd, met de typische onbevederde rode kop met wratten.

Het meest opvallende bij deze eend is het onbevederde gezicht van de woerd, dat is voorzien van wat rood gekleurde huidwoekeringen rondom het oog en aan de snavelbasis, die we wratten noemen. Bij de woerd zijn vele wratten aanwezig, doch bij de eend matig of helemaal niet. De

snavel is middellang met een wat gekromde punt. Naar gelang de veerleur van de muskuseend varieert de snavelkleur van donker – hoornkleurig tot roze met zwarte punt en de pootkleur van zwart tot geel. De tamme Muskuseenden hebben veel van hun 'natuurlijke' reacties behouden zoals het zich volledig stil houden, het blazen en dreigen (kuif opzetten), het weglopen, het opvliegen en het krachtig worstelen wanneer

ze gevangen worden. Bij agressie en seksuele vertoningen gaat het mannetje vaak met de staart schudden en beweegt zijn kop vooruit en achteruit. Ook zet hij dan vaak zijn kuifje op en laat

een sissend of blazend geluid horen. De vrouwtjes maken weinig geluid.

Links en onder: Parelgrijze moeder met 7 kleintjes bij de drinkbak en op stap in de wei

Huisvesting

Geef ze zoveel mogelijk de ruimte, dat komt de conditie ten goede. 's Nachts gaan ze bij mij onder een bouwsel van pallets zitten; een soort schuilhok waar ook een nestgelegenheid is aangebracht. Ze badderen in een platte bak met water.

Links: Eenden moeten bij het drinken hun kop volledig kunnen onderdompelen. De diepte van de bak hangt af van de leeftijd van de eenden.

Voeding

Muskuseenden zijn echt alleseters; ze houden van veel gras maar lusten ook huishoudresten, wormen, insecten, vissen, amfibieën en reptielen. Zij eten zelfs pissebedden en dergelijke beestjes die u onder stenen vindt en die slecht smaken. De meeste vogels zullen hen niet willen eten, maar de Muskuseend is één van de weinige die hen oppeuzelt. Ze eten zelfs mieren en giftige soorten spinnen. Je kunt ze wel bijvoeren, doch dat is niet noodzakelijk. Mits ze voldoende uitloop hebben natuurlijk.

Voortplanting

Het mannetje is polygaam en neemt niet deel aan het kiezen van het nest of aan het broeden. Ik heb de Muskuseenden wel eens nachten en nachten geobserveerd. Slapen doen ze niet. De woerden hebben de gehele nacht seks met de eenden.

Volwassen Muskuseenden leggen na 9 à 10 maanden al eieren. Nesten van zo'n 20 eieren is normaal. De eikleur is van vuilwit tot lichtgroen en ze wegen 90 à 100g. De broedduur varieert van 32 tot 35 dagen.

Het wijfje brengt de jongen groot tot zij kunnen vliegen en de eendjes leren van de acties van de moeder.

Foto boven en rechts: Niet ras-zuivere moeder-eend met 15 jonge Muskus-eendjes

Als de eieren uitgekomen zijn, houd ik de eend met haar jongen nog 10 tot 12 dagen vast en vervolgens krijgen ze een vrije uitloop.

Drinken geef ik ze in platte bakken. Het verenpak is bij deze eendjes minder waterafstotend dan bij andere tamme eenden. Ze kunnen in de eerste levensdagen zelfs verdrinken!

In de eerste 3 à 4 weken geef ik ze opfokvoer met een hoog eiwitgehalte en daarna schakelen ze over op voer waarvan het eiwitgehalte met 15 à 20% verminderd is.

De jonge eendjes krijgen hun volle bevedering als ze 15 tot 20 weken oud zijn.

Links: 4 bruin wildkleur Muskus-eenden praten over het weer

Kleurlagen

Er zijn vele kleuren en dat maakt het ras zo apart. Zwart, blauw, bruin, brons- bruin, wildkleurig, wit en allerlei mutaties en variaties met deze kleuren.

Rechts: zwarte woerd

Nutras

In het verleden werden de vrouwtjes van de Muskuseenden veel gebruikt als levende broedmachine om allerlei soorten eendeneieren uit te broeden. Zelfs grote zwaneneieren kunnen ze keren en met succes uitbroeden. Boeren hebben graag wat Muskuseenden rondlopen, omdat het zulke voorbeeldige vliegenvangers zijn. Ze kunnen wel 500 vliegen vangen per uur!

Deze eenden worden echter vooral gehouden om hun smakelijke vlees. Vooral in landen als Frankrijk, Italië, Thailand en Indonesië wordt deze eend als lekkernij gezien.

Muskuseenden laten zich wel kruisen met tamme eenden. De jongen zijn fors en snelgroeiend, maar onvruchtbaar. Zo is bijvoorbeeld de Mulard eend een kruisingsproduct van Muskus woerd x Peking eend, meestal via kunstmatige inseminatie. De Mulardeend is rustiger van aard dan de Muskuseend en wordt vooral in Frankrijk gebruikt als bedrijfseend voor de *foie gras*-productie.

Boven: Zwarte Muskuseend met kuikens van 1 dag oud. De voorouders komen uit Pennsylvania. Er zijn een aantal heel donkere eendjes bij, met zwarte poten. Normaal zijn ze licht van kleur. Dit zijn dus gitzwarte Muskuseenden (dus geen wildkleurige).

Witte Muskuseenden. Links de woerd, rechts de eend. Foto's: Mick Basset

Rechtsonder: bruinbonte woerd. Foto: Aviculture Europe

Eindconclusie

Muskuseenden zijn inderdaad de allerbeste broedmachines die er zijn. Jaren geleden ging ik met vakantie en ik zei tegen mijn dierenverzorger dat hij de 3 Muskuseenden in de gaten moest houden. De een zat op 30 eieren en de andere twee op 20 eieren. Ze zaten alle drie te broeden in zuurkoolvaatjes. De eieren lagen dus

opgestapeld en je zou denken, dat wordt niets. Toen ik terug kwam terug van vakantie zei mijn verzorger dat er uitbreiding was geweest, maar liefst 60 jonge eendjes!

Het showen van de Muskuseenden staat jammer genoeg op een laag pitje. Waarom? De meeste fokkers hebben moeite met het vangen. Doch ik gebruik altijd een groot karperscheepnet. Het is gewoon een handigheidje, alleen moet je oppassen voor de scherpe nagels!

Ze kunnen vliegen als de beste, hoewel het vliegvermogen verminderd met de jaren, omdat het gewicht en formaat van de eend toe nemen. Ik vind het altijd een machtig gezicht als ze bovenop het dak van het huis zitten. Je mag een Muskuseend overigens leewieken. Dat is het

amputeren van de 10 slagpennen aan een vleugel, zodat de eend in onbalans komt als deze wil vliegen.

**Links en rechts onder:
zwartbonte Muskuseenden.
Foto's: Mick Basset**

Deze bijzondere eend verdient eigenlijk de belangstelling van meer fokkers.

Voor meer informatie over dit ras kunt u contact opnemen met de Gedomesticieerde Watervogel Vereniging, secretaris: J.A. Vogel e-mail ja.vogel@hccnet.nl